

Liturgika

Akadēmiskie kredītpunkti

6 KP (9 ECTS)

Iepriekšējo kursu prasības

Nav

Apstiprināts

Metodiskās komisijas sēdē (augusts, 2022.)

Kursa autors

Mg Art Vilis Kolms (vilis@me.com)

Saturs (kursa anotācija)

Kursa ietvaros studenti iepazīst kulta un rituāla definīcijas, kā arī būtiskākos Vecās Derības dievkalpošanas principus un izpausmes. Tiek iepazītas sakarības starp Vecās un Jaunās Derības dievkalpošanu gan teoloģiski, gan arī to praktiskās izpausmēs. Studenti iepazīstas ar dievkalpošanu saistītiem tekstiem senbaznīcā, un iegūst priekšstatus par Sv. Vakarēdiena dievkalpojuma attīstības īpatnībām Austrumbaznīcā (Dievišķā liturģija) un Rietumbaznīcā (mesa). Īpaša vērība tiek pievērsta luteriskās reformācijas ietekmei uz dievkalpošanas teoloģiju un praksi, kā arī mesas attīstībai latviešu luterismā. Atsevišķa kursa daļa tiek veltīta Rietumu Svētā Vakarēdiena dievkalpojuma uzbūves, posmu, daļu un tekstus iepazīšanai. Tā daļas un posmi tiek aplūkoti vēsturiskā un praktiskā aspektā – izcelsme, teoloģiskā un praktiskā nozīme, pielietošana dažādos laikos un konfesijās. Vērība tiek pievērsta mesas un tās atsevišķo posmu un daļu praktizēšanai divos Latvijas evaņģēliski luteriskajā Baznīcā noteiktajos veidos. Studējošie iepazīst liturģiskā gada izveidojumu, kas veidojies kā Pestīšanas notikuma piemiņas cikls, un kā tas atspoguļojas mesas norisē. Kurss rosina uz šī fona reflektēt personisko dievkalpošanas pieredzi. Kursā studējošie iepazīst liturģijas dziedāšanas tradīciju un pamatprincipus un iegūst iemaņas luteriskajā Baznīcā liturģijas dziedājumu praktizēšanā. Nodarbības saistītas ar praktiskiem vingrinājumiem. Studējošie iepazīst arī liturģiskās drānas, krāsas, dievkalpojuma telpas uzbūvi, kā arī kristību, iesvētību, laulību, izvadīšanas u.c. liturģisku kārtību vēsturi, uzbūvi un tekstus, kā arī stundu liturģijas tradīciju. Blakus informācijai par tekstu un kārtību attīstību un pielietojumu dažādos laikmetos un konfesijās tiek pievērsta īpaša vērība to praktizēšanai Latvijas evaņģēliski luteriskajā Baznīcā.

Mērķis

- Radīt izpratni par liturģijas izcelsmi, izpausmēm un nozīmi Baznīcas vēsturē un mūsdienās.
- Attīstīt iemaņas Baznīcas dievkalpošanas praktizēšanā, lai kompetenti tajā iesaistītos gan dalībnieka, gan ordinēta vai neordinēta vadītāja statusā.

Sasniedzamie rezultāti

Zināšanas**Vērtēšana**

Pēc veiksmīgas studiju kursa apgūšanas studenti zinās:

- liturģiskas kārtības rašanās iemeslus; Starppārbaudījumi
- liturģijas attīstību no senākajiem laikiem līdz mūsdienām; 1–5
- dievkalpošanas praksi dažādās konfesijās un dažādos Baznīcas vēstures laikposmos; Eksāmens
- LELB dievkalpojumu kārtības;
- liturģiskā gada uzbūvi un izpausmes liturģijā.

Prasmes

Pēc veiksmīgas studiju kursa apgūšanas studenti pratīs:

- ieraudzīt cēloņsakarības dievkalpojuma vēsturiskajā attīstībā; Starppārbaudījumi 1–5
- teoloģiski reflektēt dievkalpošanas nozīmi atsevišķa ticīgā un Baznīcas kopības dzīvē; Eksāmens
- argumentēti pamatot dievkalpojumu norisi liturģiskā laika un vietas kontekstā.

Kompetences

Pēc veiksmīgas studiju kursa apgūšanas, studenti spēs:

- saskaņā ar Baznīcas kārtību vadīt sev uzticētos dievkalpojumus; Patstāvīgais darbs Starppārbaudījumi
- teoloģiski pamatoti veidot dievkalpošanas konceptu liturģiskā laika, telpas un dalībnieku kontekstā. 1–5 Eksāmens

PILNA LAIKA STUDIJAS**Lekciju un semināru plāns**

<i>Tēma</i>	<i>Akad. stundas (45 min)</i>
1. Liturģika kā praktiskās teoloģijas disciplīna.	1
2. Rituāls kā dievkalpošanas izteiksmes veids.	2
3. Ieskats Vecās Derības kulta likumsakarībās.	3
4. Kristīgās dievkalpošanas saknes Jaunās Derības Sv. Rakstos.	3
5. Ieskats Austrumbaznīcas dievkalpošanas tradīcijā.	1
6. Rietumbaznīcas dievkalpošanas attīstība viduslaikos.	2
7. Dievkalpojums luteriskās reformācijas izpratnē. Atšķirības no kalvinistiem.	3
8. Liturģijas jēdziena lietojums Brāļu draudzēs.	1
9. Divu LELB mesas veidu salīdzinājums.	2
10. Mesas pamatzbūve. Proprium, ordinarium. Posmi, tekstu veidi un to izpildītāji.	6

11. Ievads: sagatavošanās, bikts un absolūcija, Introits, Kyrie, Gloria, kolekta	8
12. Dievvārdi: Svēto Rakstu lasīšanas tradīcija mesā. Dievvārdu norise un daļas.	6
13. Dievgalds: Lielā lūgšana, dāvanu sagatavošana, iesvētīšana un saņemšana.	6
14. Noslēgums: Svētība un sūtīšana.	3
15. Laja vadīta Sv. Vakarēdiena dievkalpojuma īpatnības.	1
16. Liturģiskais laiks un profānais laiks. Svētki. Liturģiskā gada schēma.	1
17. Ziemsvētku loks: Advents, Ziemsvētki un Epifānija.	6
18. Lieldienu loks: Gavēņa, Ciešanu un Lieldienu laiks.	8
19. Vasarsvētku loks.	1
20. Liturģiskā telpa un liturģiskās drānas.	4
21. Kazuālijas: kristības, pirmais dievgalds, iesvētības, laulības, izvadīšana, eļļas svaidišana.	4
22. Benedikcijas: baznīcas ēkas un to atribūti, draudzes ēkas, sociālas iestādes.	3
23. Konsekrācija un ordinācija.	1
24. Stundu lūgšanas	4
25. Liturģijas dziedāšanas specifika. Versiculus	2
26. Psalmodijas pamatprincipi.	4
27. Responsoriji	2
28. Lūgšanu un lasījumu toni.	2
29. Prefāciju tonis.	2
30. Himnas (Te Deum), leizas (Kyrie fons bonitatis) un sekvences (Victimae)	4
<i>KOPA</i>	<i>96</i>

Patstāvīgā darba plāns

Patstāvīgais darbs	Stundu skaits izpildei
1. Eseja: liturģiska forma – nevajadzīga vai nepieciešama	6
2. Luteriskās liturģijas galvenie akcenti: tradīcija un reformas	6
3. Kolektas lūgšanas un <i>Oratio fidelium</i> formulēšana	42
4. Dievkalpojuma izveidojums liturģiskajā gadā: introits, dziesmu izvēle	18
5. Eseja: benedikcijas – jēgpilnas vai pagāniskas?	6
6. Eseja: Stundu liturģijas vieta personīgajā dievbijībā	6
7. Liturģijas dziedāšana	24
8. Literatūras apguve	36
	<i>144</i>

Vērtējums

	Plānotie studiju rezultāti			% no gala vērtējuma
	Zināšanas	Prasmes	Kompetences	
Patstāvīgais darbs			+	30
1. starppārbaudījums	+	+	+	10
2. starppārbaudījums	+	+	+	10
3. starppārbaudījums	+	+	+	10
4. starppārbaudījums	+	+	+	10
5. starppārbaudījums	+	+	+	10
Eksāmens	+	+	+	20

Literatūra***Pamatliteratūra un informācijas avoti***

1. Mušinskis, Laimons. *Baznīca un liturģija*. Austrālijas latviešu evaņģēliski-luterisko draudžu apvienība 1997.
2. Stählin, Rudolph. *Die Geschichte des christlichen Gottesdiensters von der Urkirche bis zur Gegenwart*. Leiturgia. Vol. 1. Kassel, 1954, 1-81.
3. Bieritz, Karl-Heinrich. *Liturgik*. Berlin/New York, 2004.
4. *LELB Dziesmu Grāmata*. Rīga: IHTIS, 2015.
5. *Handbuch des evangelischen Gottesdiensts. Gestalt und Formen des evangelischen Gottesdienstes. Der Hauptgottesdienst*. Leiturgia. Vol. 2. Kassel, 1955.
6. Senn, Frank C. *Christian Liturgy: Catholic and Evangelical*. Fortress Press, 1997.
7. Reed, Luther D. *The Lutheran Liturgy*. Philadelphia, 1975.
8. Gerhards, Albert; Kranemann, Benedikt. *Grundlagen und Perspektiven der Liturgiewissenschaft*. Darmstadt, 2019.
9. Jungmann, Josef Andreas. *Missarum Sollemnia*. Wien, 1952.

Ieteicamā literatūra un informācijas avoti

1. *Dziesmu Grāmata latviešiem tēvzemē un svešumā*. LELB, LELBāL, 1992.
2. *Graduale Triplex*. Solesmes, 1979.
3. *Graduale Simplex*. Vatican, 1967.
4. *Liber Usualis*. Solesmes, 1936.
5. Stier, Alfred. *Kirchliches Singen*. Kassel: Gütersloh, Bärenreiter-Verlag, 1952.
6. <http://www.thehymnsociety.org/>
7. <http://www.cyberhymnal.org/>